

ԿԱՅՈՒՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿ 16. ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ կառավարությունը պետք է ձեռնարկի քայլեր Կայուն զարգացման նպատակների (ԿՁՆ) ազգայնացման և իրականացման գործընթացներն արագացնելու ուղղությամբ: ԿՁՆ գործընթացների համակարգման ձևաչափը և/կամ կազմը հարկավոր է վերանայել՝ աշխատանքներն արդյունավետ դարձնելու նպատակով:

Պայթարը փողերի լվացման դեմ

Անհրաժեշտ է հետևողաբար զարգացնել փողերի լվացման դեմ պայթարի ուղղությամբ գործողություններն ու կարողությունները՝ ետ չմնալով տվյալ ոլորտում ընթացող միջազգային գործընթացներից, ըստ անհրաժեշտության միանալով առնչվող միջազգային բազմակողմ պայմանագրերին և ապահովելով իրավապահ մարմինների հետ համագործակցությունը՝ արդյունավետ քննություն իրականացնելու ուղղությամբ:

Իրական սեփականատերերի թափանցիկությունը

Պետք է արագացնել և ավարտին հասցնել իրական սեփականատերերի գրանցամատյանի ստեղծման գործընթացը՝ այն տարածելով բոլոր ոլորտների վրա և դրանում ներառելով նախկինում գրանցված որոշակի շեմից բարձր շրջանառություն ունեցող ընկերություններին և ապահովելով տվյալների ստուգման գործուն մեխանիզմներ՝ այդ թվում համագործակցելով միջազգային կառույցների հետ: Իրական շահառուների մասին տեղեկատվությունը պետք է լինի հրապարակային, անվճար, բաց տվյալների (open data) և բաց աղբյուրի (open source) սկզբունքով՝ հնարավորություն ընձեռնելով արդյունավետ վերահսկողության համար:

Գողացված ակտիվների վերադարձը

Հարկավոր է արագացնել ապօրինի գույքի վերադարձն ու վերականգնումը ապահովող օրենսդրության ընդունումը և կատարելագործել ինստիտուցիոնալ համակարգը, այդ թվում՝ արգելադրված ակտիվները կառավարելու նպատակով: Պետք է զարգացնել միջազգային համագործակցությունը՝ կոռուպցիայի հետևանքով դուրս հանված ակտիվները Հայաստան վերադարձնելու ուղղությամբ: Անհրաժեշտ է ապահովել ակտիվների բռնագանձման, կառավարման և վերականգնման ողջ գործընթացի լիարժեք թափանցիկությունը՝ վերացնելու կոռուպցիոն ռիսկերը:

Պայթարը կազմակերպված հանցավորության դեմ

Պետք է մշակել անհրաժեշտ օրենսդրություն և ձևավորել կառուցակարգեր՝ արմատախիլ անելու քրեական ենթամշակույթը՝ այդ թվում՝ ակտիվորեն խրախուսելով «գրո» հանդուրժողությունը դրա նկատմամբ:

Կոռուպցիայի փորձառությունը և ընկալումները

Հարկավոր է իրականացնել պարբերական հարցումներ գնահատելու կոռուպցիայի վերաբերյալ հանրային ընկալումները և քաղաքացիների կարծիքը և, հնարավորինս, օգտագործել այդ տվյալները հանրային քաղաքականությունները ձևակերպելու գործընթացում:

Հակակոռուպցիոն համակարգը և ինստիտուտները

Պետք է ապահովել 2019 թ. աշնանն ընդունված հակակոռուպցիոն ռազմավարության և դատական ու իրավական բարեփոխումների ռազմավարության պատշաճ և լիարժեք իրականացումը: Հարկավոր է արագացնել մասնագիտացված Հակակոռուպցիոն կոմիտեի, դատախազության համապատասխան վարչության և հակակոռուպցիոն դատարանի ձևավորման, ինչպես նաև՝ Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի համար անհրաժեշտ գործիքակազմի մշակման ու գործադրման ուղղությամբ նախատեսված աշխատանքները: Անհրաժեշտ է մշակել նշված կառույցների մասնագետների լրջագույն, համապարփակ և ինտենսիվ վերապատրաստման դասընթացներ՝ միջազգային կառույցների հետ համագործակցությամբ:

Առանձնահատուկ կարևոր և հրատապ են դատական (այդ թվում՝ Սահմանադրական դատարանի և Բարձրագույն դատական խորհրդի) և իրավապահ համակարգի ներկայացուցիչների բարեվարքության չափանիշներով, թափանցիկ և հասկանալի ընթացակարգերով գնահատումները՝ բարձրացնելու համար հանրային վստահությունն այս համակարգերի նկատմամբ: Նոր նշանակումները, ինչպես ղեկավար կազմերի, այնպես էլ դատավորների և քննիչների պետք է ամբողջությամբ լինեն հրապարակային և հաշվի առնվեն հանրության ներկայացուցիչներից ստացվող կարծիքները: Ապահովել բոլոր հակակոռուպցիոն մարմինների գործունեության թափանցիկությունը և պատշաճ հաշվետվողականությունը:

Կոռուպցիան մասնավոր հատվածում

Հարկավոր է կատարելագործել տնտեսական մրցակցության պաշտպանության հետ կապված օրենսդրությունը և ձեռնարկել միջոցառումներ Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի գործունեության թափանցիկությունը և արդյունավետությունն ապահովելու ուղղությամբ:

Կուսակցությունների և նախընտրական քարոզչության ֆինանսավորման թափանցիկությունը

Անհրաժեշտ է ստեղծել օրենսդրական հիմքեր կուսակցությունների ֆինանսական գործունեությունն առավել թափանցիկ դարձնելու համար: Պետք է երաշխավորել կուսակցությունների նկատմամբ վերահսկում-վերստուգում իրականացնող կառույցի անկախ, պրոֆեսիոնալ և արդյունավետ աշխատանքը: Պետք է ապահովել բոլոր անհրաժեշտ իրավական և գործառնական հիմքերը՝ երաշխավորելու կուսակցությունների ֆինանսների հրապարակայնությունը բաց տվյալների և բաց աղբյուրի ձևաչափով՝ հասանելի դարձնելով դրանք շահագրգիռ կողմերի ինքնուրույն վերահսկողության և վերլուծության համար:

Թափանցիկությունը և օրինավորությունը պետական կառավարման համակարգում

Գույքի, եկամուտների և շահերի հայտարարագրման թափանցիկությունն ու ճշգրտությունն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է ընդլայնել հանրորեն հասանելի տվյալների շրջանակը, ինչպես նաև տեղադրել բաց տվյալների (open data) և բաց աղբյուրի (open source) սկզբունքով՝ հնարավորություն ընձեռելով արդյունավետ հանրային վերահսկողության համար: Պետք է ընդլայնել հայտարարատու պաշտոնատար անձանց ցանկը՝ ներառելով ՀՀ օրենսդրությամբ պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին վերապահված առանձին խնդիրների ու գործառույթների իրականացման համար պատասխանատուներին: Հարկավոր է ընդլայնել շահերի բախման կարգավորումների գործողության շրջանակը և դա տարածելով հանրային նշանակության գործունեություն իրականացնող բոլոր պաշտոնատար անձանց վրա: Պետք է մշակել և ներդնել համապատասխան կառուցակարգեր հանրային նշանակության և բնական ռեսուրսներ օգտագործող մասնավոր կազմակերպությունների ղեկավար կազմի գույքի և եկամուտների հայտարարագրման համար: Անհրաժեշտ է օրենքով կանոնակարգել հանրային կառավարման համակարգում պարզազավեցման տրամադրման պայմանները՝ այն կապելով կատարողականի գնահատման արդյունքների համակարգի հետ, հանրային համակարգից հանելով համընդհանուր պարզազավեցման արատավոր, ոչ թափանցիկ և կոռուպցիոն ռիսկերով լի պրակտիկան: Պետք է քայլ առ քայլ անցում կատարել քաղաքացիների գույքի և եկամուտների համընդհանուր հայտարարագրման համակարգին:

Հարկաբյուջետային թափանցիկությունը

Անհրաժեշտ է գործուն քայլեր ձեռնարկել բյուջետային գործընթացների՝ քաղաքացիների համար հասանելիությունը և մասնակցայնությունը բարելավելու ուղղությամբ՝ գործընթացն իրականացնելով պատշաճ ժամկետներում, որակով և հաղորդակցմամբ:

Պետական գնումները և կառավարության պայմանագրերը

Անհրաժեշտ է բարելավել գնումների մասին օրենսդրությունը՝ սահմանափակելով «մեկ աղբյուրից» կատարվող գնումների հնարավորությունները, ինչպես նաև երաշխավորելու գնումների էլեկտրոնային համակարգի պատշաճ գործունեությունը և դրա նկատմամբ հանրային վերահսկողությունը: Գնումների համակարգը պետք է լինի հանրամատչելի, մշակված բաց տվյալների (open data) և բաց աղբյուրի (open source) սկզբունքով՝ հնարավորություն ընձեռելով արդյունավետ վերահսկողության համար:

Ազդարարման և հաղորդման մեխանիզմները

Պետք է ձեռնարկել օրենսդրական քայլեր՝ ապահովելու ազդարարների պաշտպանությունը մասնավոր հատվածում: Հարկավոր է ներդնել անհապաղ պաշտպանության ինստիտուտ այն ազդարարների համար, ովքեր կարող են հետևանքներ կրել: Ցանկալի է տարածել ազդարարների պաշտպանության հաջողված դեպքերի մասին պատմությունները՝ բարձրացնելու համար հանրային վստահությունն ազդարարման համակարգի և պետության պաշտպանության նկատմամբ: Պետք է պատշաճ համակարգել և վերլուծել ազդարարներից ստացվող տեղեկությունները՝ ինչպես կոռուպցիոն հանցագործություններին հետամուտ

լինելու, այնպես էլ առկա խնդիրները հասկանալու և համակարգը կատարելագործելու նպատակով:

Հիմնարար ազատությունների պաշտպանությունը

Պետք է պատշաճ կերպով ավարտին հասցնել լրագրողների նկատմամբ հարձակումների բոլոր դեպքերի քննությունը՝ խստագույնս պատժելով մեղավորներին և նպաստելով համակարգի նկատմամբ վստահության բարձրացմանը: Առաջնահերթություն է լրատվամիջոցների սեփականատերերի և ֆինանսական աղբյուրների թափանցիկության խնդրի լուծումը՝ նվազեցնելու կեղծ լուրերի տարածումն ու ատելության խոսքը: Նաև խիստ արդիական է հիմնարար ազատությունների չարաշահման նկատմամբ պետական մարմինների պատշաճ արձագանքի ձևավորումը՝ ի շահ պետության և հասարակության անվտանգության, բռնություններն ու այլ հանցագործությունները կանխելու նպատակով:

Տեղեկատվության հասանելիությունը

Կառավարությունը պետք է ընդարձակի «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի գործողության շրջանակը, որպեսզի այն տարածվի նաև պետական միջոցներից (ֆինանսական և ոչ ֆինանսական) օգտվող մասնավոր սուբյեկտների (այդ թվում՝ կուսակցություններ և հասարակական կառույցներ) նկատմամբ: Պետք է ապահովել բոլոր իրավաբանական անձանց և բնական ռեսուրսների (այդ թվում՝ հող, ջուր, կենսառեսուրսներ) օգտագործման վերաբերյալ տեղեկությունների անվճար հասանելիությունը հանրության շահագրգիռ բոլոր ներկայացուցիչների համար:

Բաց կառավարման տվյալները

Անհրաժեշտ է մշակել բաց կառավարման պետական ռազմավարություն՝ ընդլայնելով պրոակտիվ եղանակով հրապարակվող տվյալների շրջանակը և որպես սկզբունք ամրագրելով ոչ գաղտնի, հանրային հետաքրքրություն ներկայացնող տեղեկատվության անվճար հասանելիությունը, բաց տվյալների (open data) և բաց աղբյուրի (open source) սկզբունքով տեղադրումը՝ հնարավորություն ընձեռնելով արդյունավետ հանրային վերահսկողության և անկախ հետազոտությունների համար: